

податке о привредним интересима Цркве у источноевропским земљама и њеној глобалној стратегији и доктрини у периоду 1918—1945.

Трећа чињеница коју документи показују је потпуно одбијање Свете столице да дигне свој глас против масовног прогона европских Јевреја. О разлозима свог ћутања Папа и други функционери Ватикана дали су четири објашњења. (1) Света столица је уопште осудила зверства, конкретна осуда Немаца може само погоршати стање. (стр. 99 и 104). (2) Папа је америчком посланику Х. Тритману изјавио да не може осудити нацисте, а да истовремено не осуди бољшевикуе „што без сумње не би било драго Савезницима”. (стр. 109). (3) У једном писму и говору јуна 1943. Пио XII је изјавио да не може изаћи из своје резервисаности јер то може изазвати још већа зла. (4) На истом месту он је рекао да је бескорисно предузимати нове демарше код Немаца пошто су сви наводни дотадашњи протести остали без резултата. (стр. 111—119). Јасно је да су ови разлози формални и да не дају објашњење о узроцима пасивног држања Свете столице. Постојећа грађа је недовољна да расветли ово питање. Одговор би се вероватно нашао ако Ватикан отвори своје архиве из Другог светског рата.

Поговор за ову збирку написао је Алфред Гросер који расправља о моралним и политичким акцијама Католичке цркве и њеној новијој историјској улози. Гросеров есеј међутим због неких историјских објашњења заслужује и посебан осврт.

Мустафа Имамовић

Otto Kunz: VYNÁLEZY V MEZINÁRODNÍM PRAVU, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1966, str. 266

У не тако богатој правној литератури социјалистичких земаља у области заштите индустријске својине, др Отто Кунз, својом књигом у којој обрађује режим проналазака у међународном праву, постиже два драгоцена циља: прво, омогућује упознавање са савременим ставовима чехословачке правне науке у материји проналазака у међународном приватном праву, и друго, пружа увид у правни режим проналазака са елементом иностраности у односима између самих социјалистичких земаља, као и у односима између социјалистичких земаља, посебно Чехословачке, и осталих земаља.

С обзиром на релативно добро међусобно познавање позитивноправног регулисања проналазака у социјалистичким земљама, овај други циљ који писац постиже, нарочито је значајан за боље упознавање капиталистичких земаља са правним режимом проналазака не само у односима са Чехословачком, већ и у односима са другим социјалистичким земљама. (Прошлогодишњи симпозијум о заштити индустријске својине, одржан у Ћудимпешти под називом „Симпозијум исток-запад”, показао је да постоји велико обострано интересовање за међусобно упознавање правних режима проналазака, између социјалистичких земаља, и најразвијенијих капиталистичких земаља.)

Књига др Кунза подељена је на седам глава. Прва глава односи се на проналаске и неке њихове међународне аспекте. Друга говори о изворима права уопште. У трећој глави обрађују се основни принципи међународноправног регулисања у вези са проналасцима. У четвортој глави реч је о међународним конвенцијама за заштиту проналазака. Пета глава посвећена је положају странаца у чехословачком патентном праву, а шеста, положају чехословачких лица према страним патентним законодавствима. Најзад, седма глава бави се уговорима о лиценцама.

Полазећи од значаја техничког развитка (чији је један од елемената и стваралачка активност проналазача) за општи развој социјалистичког друштва, аутор указује на основну карактеристику социјалистичког

патентног законодавства која се састоји у томе што социјалистичко патентно законодавство, осим законских интереса појединаца, штити истовремено и друштвене интересе, а регулише и конфликти који настају између једног и другог круга интереса. Поред ове основне одлике, социјалистичко патентно законодавство, како каже аутор, одликује се и знатним бројем других особености. Та околност доводи до тога да у патентном праву социјалистичких земаља, поред института заједничких и капиталистичким земаљама и њиховим правима, настају нови институти који одражавају односе у социјалистичком друштву. Најважнији овакав институт, специфичан за социјалистичка патентна права, аутор види у проналазачком сведочанству, које усклађује личне интересе проналазача (моралне и материјалне) са интересима друштва у погледу искоришћавања проналаска.

Прелазећи на материју која је и основни предмет саме књиге — режим проналазака у међународном праву, аутор оправдано утврђује да изолованост није својственом развинутој техници и да је нужност међународне сарадње нарочито изражена у домену технике. Међународна техничка кооперација доводи до међународноправних односа у вези са проналасцима, јер се елемент иностраности јавља, у оквиру те сарадње, било у настанку проналаска, било у његовом каснијем трајању и искоришћавању. Односи поводом проналазака, који иначе спадају у домен националног цивилног права, добијањем елемената иностраности, прелазе у домен међународног приватног права.

Говорећи о основним начелима међународноправног регулисања односа поводом проналазака, аутор износи општа начела овог регулисања. Задржавајући се при том посебно на начелу територијалитета, аутор оцењује остала начела, као и појаве које нарушавају начело територијалитета (нпр., покушај увођења унифицираног патента), али остаје код закључка да је највећи део субјективних права у вези са проналасцима прожет територијалним карактером, тако да ситуација субјекта у овим односима није одређена ни „*lege patriae*“ ни „*lege domicilii*.“

У погледу питања да ли се припадници земаља чланица међународних конвенција могу у односу на своју сопствену земљу позивати на заштиту дату конвенцијом, аутор закључује, да, по правилу, ово није дозвољено. Изузетно, домаћи субјекти могли би у сопственој земљи тражити заштиту својих права у вези са проналасцима утврђену међународном конвенцијом, само ако је такво позивање дозвољено националним патентним законодавством.

Посебно су интересантна ауторова запажања о постојећим међународним конвенцијама у области заштите индустријске својине. У оквиру ових разматрања, аутор износи своје мишљење о потреби допуна одредаба Париске конвенције за заштиту индустријске својине. Нарочито је значајно ауторово инсистирање на потреби допуне текста Париске конвенције одредбама о проналазачком сведочанству, односно одредбама које би третирале проналазачка сведочанства упоредо са патентима у целом тексту Конвенције. (Питање третирања проналазачких сведочанстава у тексту Париске конвенције, предмет је конференције за ревизију Париске конвенције у Стокхолму 1967. године). Аутор такође предлаже да се Париска конвенција допуни одредбама о међународној сарадњи земаља чланица Конвенције у погледу испитивања новости пријављених проналазака, одредбама о привременој заштити у свим земаљама уговорницама проналазака изложених на међународним изложбама у земаљама уговорницама, даље, одредбама о прецизирању заједничких услова патентних пријава, као и одредбама о регулисању случајева сукоба закона у случају кад странке нису изабрале право које ће се на њихове односе применити.

Врло су детаљна ауторова излагања посвећена односима поводом проналазака са елементом иностраности, када је у тим односима присутан и чехословачки елемент. У том оквиру аутор излаже положај странаца према чехословачком патентном законодавству, правећи у том

погледу разлику између положаја припадника земаља према којима Чехословачка има неку конвенцијску обавезу, и положаја лица према којима таква обавеза не постоји.

У завршном делу књиге, аутор се бави уговорима о лиценцама. У складу са данас опште прихваћеним становиштем, аутор под појам уговора о лиценци подводи како уговоре о искоришћавању заштићених проналазака, тако и уговоре о искоришћавању техничких знања и поступака, познатих под називом „know-how”. Прву врсту уговора о лиценцама, аутор назива чистим уговорима о лиценцама. У дилеми око класифицирања уговора о лиценци у систему класичних уговора (сродност уговора о лиценци са уговором о куповини и продаји и са уговором о закупу), аутор се потпуно исправно опредељује за схватање да је уговор о лиценци, уговор „*sui generis*”. Завршавајући део књиге о уговорима о лиценцама, аутор се залаже, што се тиче чехословачког права, у случају да уговорне странке нису изабрале надлежно право, за примену права земље у којој давалац лиценце има своје седиште или домицил.

Ауторова разматрања у овој књизи о положају проналазака у међународном праву, од велике су користи за правну теорију и праксу свих социјалистичких земаља у погледу њихових односа поводом проналазака са елементом иностраности. У том смислу књига је врло интересантна и за југословенско право, које, на жалост, не обилује радовима у области заштите индустријске својине, а поготово не радовима у области коју, у својој пажње вредној књизи, третира др *Otto Kunz*.

Андреј Д. Фримерман